

נחמה יצאה

בסייעתא דשמיא | וקרא - זכור תשפ"ד | גליון מס' 237

אדם כי יקריב מכם, (א' ב').

אדם כי יקריב מכם, פירש רש"י, כשיקריב, בקרבנות נדבה דבר הענין, ע"כ.

ולכאורה פירש כי יקריב כמו 'אם יקריב', כי מלשון אם, והיינו שהקרבה זו תלויה ברצונו של האדם, ויוצא שמפרש דפרשה זו איירי בקרבן נדבה¹, ולכאורה יש לומר דהיינו כמו פרשת שלמים לקמן, דבא בנדבה ושם כתיב **ואם זבח שלמים קרבנו**, הרי שלשון 'אם' שייך בנדבה.

(1) ועי' בשפ"ח.

<<<

רבי חנינא בן גמליאל דמרחשת ומאפה תנור נעשות בתוכם ממש, בתנור,

במרחשת², מה שאין כן מחבת נעשית עליה, כתוב בה **ועל מחבת**.

ומבואר דילפינן דהמחבת אינו עמוק מדכתיב בפרשת צו **ועל מחבת**, ולא דייק כלל מהא דכתיב כאן, **ואם מנחה על המחבת קרבנה**, דאין מכאן משמעות מיוחדת שנעשית על המחבת ולא בתוכה, ואדרבה מדילפינן **מועל מחבת** מוכח דאין ללמוד מהא דכתיב **על המחבת**, והדרא קושיא לדוכתא, אמאי כתוב **על המחבת**, וצריך ביאור.

ג

ונראה, דהנה לכאורה צריך ביאור לפי רבי יוסי הגלילי, דסבירא ליה שהחילוק בין מחבת למרחשת, אינו אם הכלי עמוק או לא, דלפי דבריו זה אותו כלי, רק החילוק הוא אם המנחה מכוסה או מגולה, ואם כן צריך ביאור לפי דבריו אין יפרש הא דכתיב בפרשת צו, דבמרחשת (ותנור) כתיב **במרחשת**, ובמחבת כתיב **ועל מחבת**.

הנה עיין במנחות שם, דקמפרש טעמו של רבי יוסי הגלילי בחילוק אם המנחה מכוסה או לא, ואיתא שם מאי טעמא דרבי יוסי, אילמא מרחשת (מכוסה, משום) דאתיא ארחושי הלב (פירש רש"י, ארחושי הלב שהוא דבר מכוסה), כדכתיב **רחש לבי דבר טוב**, ומחבת (מגולה) דאתיא אמחבואי הפה, (פירש רש"י, אמחבואי הפה, לשון ניביה שהוא בגלוי), כדאמרי אינשי מנבח נבוחי, אימא איפכא, (פירוש אף על גב דאפשר שהחילוק הוא אם היא מכוסה או לא, מכל מקום נימא שמרחשת היא המגולה, ומחבת היא המכוסה), מחבת (מכוסה) דאתיא אמחבואי הלב, דכתיב **למה נחבאת לברוח**, (פירש רש"י, נחבאת, טמונה, ולב חבוי וטמון הוא), מרחשת (מגולה) דאתיא ארחושי, כדאמרי אינשי הוה מרחשן שיפתותיה, אלא גמרא גמירי לה, ע"כ.

הנה מה שמתרץ דגמרא גמירי לה³, משמע דקאמר כאן שני תירוצים, דבעצם יש כאן שתי קושיות, מנא ליה לרבי יוסי הגלילי שמחבת מגולה וכו', ומנא ליה שמחבת מכפרת על דיבור פה וכו', ועל זה קאמר גמרא גמירי לה, דמה דקאמר גמרא, פירוש דקאי על דברי רבי יוסי הגלילי, ופירושו שמה שחילק רבי יוסי הגלילי בין מכוסה למגולה, כך קיבל מרביתו שמחשת מעשיה מכוסים ומחבת מעשיה מגולים, ומה דקאמר גמירי ליה, פירושו שכן קיבלו ההלכה למשה מסיני, אם כן קאי לא על הדין של רבי יוסי הגלילי אם המנחה מכוסה או מגולה, אלא שמפרש אף על גב שמנחה מכפרת, מנא ליה שמחבת מכפרת על עבירות שבדיבור, ומרחשת מכפרת על עבירות של הירחורירי הלב, ועל זה קאמר שגמירי לה, פירוש שכן קיבלו איש מפי

(2) והא דלא הזכיר שם (במנחה) מאפה תנור, דמתני' מיירי בחילוק בין מחבת למרחשת, ולא איירי במאפה תנור, דפשוט מה החילוק בינה לבין מנחת מחבת ומרחשת, וכן לא פליגי בה תנאי כלל.

(3) עי' שיטמ"ק, ועי' רש"י, אכן מרש"י אין ראייה, דאפשר דמפרש חדא, ועי'.

לא'ל ירצו כמנחה על מחבת

ואם מנחה על המחבת קרבנה.

א

הנה בפרשת מנחת נדבה הוזכרו הארבע סוגי מנחות, א), מנחת סולת, ב), מנחת מאפה תנור (ובה יש שני מינים, חלות ורקיקין), ג), מנחת מחבת, ד), מנחת מרחשת, וחלוקות הן באופן עשייתן, כמבואר בקרא ובדרשות חז"ל.

אכן מצינו חילוק אין שכתוב בתורה מנחת המחבת לאיך שכתוב שאר המנחות, שבמנחת מחבת, כתיב **ואם מנחה על המחבת**, בה"א הידיעה, ולא כמו בשאר מנחות, שכתוב בהן, **קרבן מנחה לה' סלת**, וכי **תקרב קרבן מנחה מאפה תנור**, **ואם מנחת מרחשת קרבנה**, ובלי אות ה"א הידיעה, הלא דבר הוא.

ב

ובפשטות היה אפשר לומר כמבואר ברש"י, דשאני מנחת מחבת שנעשית בכלי שאינו עמוק, וזה לשונו, **ואם מנחה על המחבת**, שאמר הרי עלי מנחת מחבת, וכלי הוא שהיה במקדש, שאופין בו מנחה על האור בשמן, והכלי אינו עמוק אלא צף, ומעשה המנחה שבתוכו קשין, שמתוך שהיא צפה האור שורף את השמן וכו', ע"כ.

ויש לומר זה מרומז כאן בפסוק, דכתיב **על המחבת** דייקא, ולא בתוכו, שכלי המחבת אינו כלי עמוק, והמנחה נעשית עליו ממש.

אכן נראה שזה אינו, דעיין בגמרא מנחות, שהיו במקדש שני סוגי כלים לטיגון המנחות, מחבת ומרחשת, ועיין שם (ס"ג, ג), דתנן, האומר הרי עלי במחבת, לא יביא במרחשת, במרחשת, לא יביא במחבת, מה בין מחבת למרחשת, מרחשת יש לה כיסוי, מחבת אין לה כיסוי, דברי רבי יוסי הגלילי, רבי חנינא בן גמליאל אומה, מרחשת, עמוקה, ומעשיה רוחשין, (פירש רש"י, שהכלי עמוק, והיה כל השמן במקום אחד, וכשמניח אדם אצבעו על המנחה, נד השמן בתוכה, מרחשת, לשון רמש, דמתרגמינן רחשין), מחבת, צפה, (פירש רש"י, (מחבת) שאינה עמוקה, אלא שוליה צפין אצל אוגניה⁴), ומתפזר השמן באוגני הכלי, ולהכי קשה, וכמו צף על פני המים), ומעשיה קשין, ע"כ.

הנה הא דרבי חנינא בן גמליאל מחלק בין מנחת מחבת למנחת מרחשת, עיין בגמרא שם, רבי חנינא בן גמליאל אומר כו', דיליף לה שמרחשת עמוקה, מדכתיב (בפרשת צו) **וכל נעשה במרחשת**, (פירש רש"י, במרחשת, משמע בתוכה, אלמא יש לה תוך), ושמחבת צפה, יליף מדכתיב (שם) **ועל מחבת**, (פירש רש"י, **ועל מחבת**, משמע עליה, ולא בתוכה, דאין לה תוך), ע"כ.

והיינו דילפינן מקרא שכתוב בפרשת צו, **וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב וגו'**, דשינה הכתוב הלשון שכתוב במחבת מהלשון שכתוב בתנור ומרחשת, דבתנור ומרחשת כתיב **תאפה בתנור נעשה במרחשת**, מה שאין כן במחבת כתיב **ועל מחבת**, ומזה מדייק

(1) ועי' בגו"א כאן ציור כלי זה, ועי' מש"כ הרמב"ם שלא היו לה אוגנים כלל.

והם שני דברים נפרדים, חדא שמחבת מכפרת על דיבור פה, ועוד שרבי יוסי הגלילי קיבל מרבתינו שמחבת מכוסה.

הנה אף שיעיקר הדבר שמחבת מכפרת גמירי לה, מכל מקום נראה שזה מרומז בקרא, כמו שמצינו בהרבה מקומות שההכלה יש לה רמז ואסמכתא בקרא, כמו שיעורין, שאף שהן הלכה למשה מסיני, מכל מקום נרמזים בהא דכתיב **ארץ חיטה ושעורה וגו'** (עיי' סוכה ו).

ונראה שגם כן מה שמנחה מכפרת, מרומז כאן קרא, דהא לכולי עלמא מה שכתוב **ואם מנחה על המחבת**, אין הפירוש שנעשה על המחבת ולא בתוכה (או מכוסה), דאם כן לא היה צריך לומר **המחבת**, אלא 'מחבת' סתם, בלא ה"א הידיעה, ובהכרח צריך לומר שבא לרמוז על דבר אחר.

אכן נראה שמה שכתוב **על המחבת**, פירושו דקא משמע לן שבאה לכפר על עבירה שהיא כ'מחבת', וזה שהמנחה באה **על המחבת**, על חטא של מחבת, פירוש על חטא של דיבור הפה, ודו"ק.

ואתי שפיר אמאי ילפינן צורת עשיית המנחה דווקא מהפסוק שכתוב בפרשת צו, ולא ממה שכתוב כאן, דכאן איירי על איזה עבירה באה מנחה זו לכפר, ודו"ק.

ו

ונראה דהשתא שמבואר שנרמז בפסוק כאן שמנחת מחבת מכפרת על הדיבור, אין זה שרק מנחה זו מכפרת, אלא זה גילוי שכל המנחות באות לכפר רק התורה גילתה באחד מהם, ומנייה נילף אל השאר.

והנה הא דמרחשת מכפרת גילו לנו חז"ל (מנחות שם), שבאה לכפר על היראה, שבעצם זה המחשבה של האדם, והיינו שאם צריך כפרה על המחשבה היא מסוג של מרחשת.

ולפי המבואר שפיר גרסינן שניהם, גם גמרא וגם גמירי לה, והיינו דיש כאן שני דברים, חדא גמרא, שרבי יוסי הגלילי קיבל מרבתינו החילוק בין מחבת למרחשת, שזו מעשייה מגולים וזו מעשייה מכוסים, ועוד, גמירי לה, שקיבלנו מסיני שמחבת מכפרת על מחבואי הפה, ומרחשת מכפרת על היראה הלב, ודו"ק.

ד

והשתא נראה ליישב מאי עביד רבי יוסי הגלילי בהא דכתיב בפרשת צו **במרחשת, ועל מחבת**, מכיון שרבי יוסי הגלילי קיבל שהחילוק בין מחבת מרחשת הוא, האם היא מגולה או מכוסה, (ולא חילוק אחר), בהכרח יפרש שמה שכתוב בפרשת צו, **במרחשת**, היינו שהיא מכוסה, וכמו **בתנור** שהיא בתוכה, ומה שכתוב **ועל מחבת**, פירושו שהיא מגולה, ודו"ק.

ועל כל פנים מה שכתוב כאן **על המחבת**, לכולי עלמא לא קאי על צורת הכלי או על אופן עשייתו, אם היא עליה או מכוסה, ואכתי צריך ביאור מאי קמשמע לן בזה דכתיב **על המחבת**.

ה

והנה מבואר דאף על גב שמנחות אלו, של מחבת ומרחשת, באות לכפר על חטאים מסוימים, מכל מקום אין ראייה משמותן, או מאופן עשייתן, שזו מכפרת על דיבור פה וזו מכפרת על היראה הלב, שזה שני ענינים נפרדים, דאופן עשייתן הוא גמרא מרבתינו, וכפרתן גמירי לה, פירוש שכך קיבלנו מסיני, שמרחשת מכפרת על היראה הלב, ומחבת על דיבור פה.

והשתא לפי זה יש לומר שמה שמחבת מכפרת, אין זה דווקא אליבא דרבי יוסי הגלילי, דאף רבי חנינא בן גמליאל מודה שהיא מכפרת, ורק בהוה אמינא סברו דרבי יוסי הגלילי מדייק שהיא מכוסה, כדי לרמוז על מה שהיא באה לכפר, אך למסקנא קא משמע לן דאין ראייה לזה שהכפרה רמוזה בעשייתו,

פרפראות/המשך

אותם כאחד, אף הקב"ה מביא נשמה וזורקה בגוף, ודן אותם כאחד, שנאמר **יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו, יקרא אל השמים מעל** זו נשמה, **ואל הארץ לדין עמו** זה הגוף, ע"כ, ופירש רש"י, יקרא אל השמים מעל, כלומר יקרא הקב"ה לנשמה, הבאה לו לתוך גופו של אדם מאל השמים מעל, ויקרא אף אל הגוף, שבא מן הארץ, ע"כ.

ומבואר דלאדם יש שני חלקים, הגוף והנפש, והם מנוגדים זה לזה, שהנפש, שזה הנשמה באה מלמעלה, והגוף בא מלמטה.

והנה כל אחד מהם מושך השני שיבוא אצלו, שהנפש מושכת את הגוף כלפי מעלה, והגוף מושך את הנפש כלפי מטה.

אכן אם הנפש מתגברת ומושכת הגוף למעלה, נעשה הגוף רוחני, אך אם הגוף מתגבר ומוריד הנפש למטה, נעשית הנפש כמו הגוף.

והנה יש לומר, שבפרשה כאן כינה הכתוב החלק הרוחני בלשון נפש, והחלק הגשמי בלשון אדם.

ולפי זה יש לבאר הא דכתיב **אדם כי יקריב מכס**, דהיינו כשהנפש מתגברת ומעלה את הגוף ומקרב אל הקב"ה, והיינו **אדם** החלק הגופני **כי יקריב מכס** שמתקרב אל הקב"ה ומביא **קרבתו לה**.

מה שאין כן כשעובר על רצון הקב"ה ועושה עבירה, אז יש חסרון אל הנפש, והיינו **נפש** פירוש החלק הרוחני **כי תחטא** שנתרחקה מהקב"ה, ו**תחטא** הוא

אכן צריך ביאור, דהרי אמרו חז"ל שכי משמש בארבע לשונות, ומנלן לפרש שתיבת **כי** הכתובה כאן היא מלשון אם, אולי הוא אחד משאר הלשונות של **כי**, ואיירי בקרבן חובה.

ונראה, דהנה לקמן בפרשה דחטאת, בין בחטאת קבועה ובין בקרבן עולה ויורד, וכן בפרשה של אשם, גם אשם מעילות, וגם אשם תלוי ואשם גזילות, בכלם נקרא המקריב 'נפש', ולא אדם, וכמו שכתוב **נפש כי תחטא בשגגה, ואם נפש אחת תחטא בשגגה, ונפש כי תחטא ושמעיה קול אלה וגו', או נפש אשר תגע, או נפש כי תשבע, וכן נפש כי תמעל מעל, ואם נפש כי תחטא ועשתה, נפש כי תחטא ומעלה מעל**, בכלם כינה הכתוב המקריב בלשון **נפש**, ולא בלשון 'אדם', וצריך ביאור מאי שנא.

ונראה לבאר על פי הא דאיתא בסנהדרין (צ"א.), אמר ליה אנטונינוס לרבי, גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין, כיצד, גוף אומר נשמה חטאת, שמיום שפירשה ממני הריני מוטל כאבן דומם בקבר, ונשמה אומרת גוף חטא, שמיום שפירשתי ממנו הריני פורחת באויר כצפוף, אמר ליה (רבי לאנטונינוס), אמשול לך משל, למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה לו פרדס נאה, והיה בו בכורות (תאנים) נאות, והושיב בו שני שומרים אחד חיגר ואחד סומא, אמר לו חיגר לסומא בכורות נאות אני רואה בפרדס, בא והרכיבני ונביאם לאכלם, רכב חיגר על גבי סומא והביאום ואכלום, לימים בא בעל פרדס, אמר להן בכורות נאות היכן הן, אמר לו חיגר כלום יש לי רגלים להלך בהן, אמר לו סומא כלום יש לי עינים לראות, מה עשה הרכיב חיגר על גבי סומא ודן

שצריך, ודו"ק.

ומנחת מחבת באה לכפר על הדיבור - שזה כנגד הלב, וזה על ידי המחבת.

ומנחת מרחשת באה לכפר על המחשבה - שזה כנגד המוח.

והנה הא שהתורה רמזה כפרה זו (שזה תורה שבעל פה), דווקא במנחת מחבת, וממנו נלמד לשאר המנחות, לכאורה היינו משום שבה לגלות לנו חשיבות הדיבור, ובדיבור צריך להיות זהיר ביותר, דזה כל האדם, וכמו שכתוב **ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה**, ותירגם אונקלוס לרוח ממללא, ודייקא משום הכי גילה לנו כאן הכתוב ענין התיקון לדיבור, שיביא כפרה שהיא מנחה על המחבת, ודו"ק.

ז

ובזה נראה שיש לפרש הפיוט בזמירות שבת, 'השומר שבת הבן עם הבת', דלא רק ששומר שבת, אלא שמלמד הבן עם הבת, שמדבר על המלמד בניו ובנותיו דיני שבת, והיינו שמשמש עם דיבור לדיבורים הנכונים, ובזה לאל ירצו בדיבור כמנחה על מחבת, דכמו שמנחה זו מכפרת על הדיבור, כך הדיבור של שבת עם בניו הם לריצוי, וזה ידעינן ממה שגילה לנו הכתוב דייקא במנחת מחבת שבאה לכפר, ודו"ק⁸.

8) וענין זה שדיבור נרמז דווקא בשבת, עי' שבת (ק"ג:), אהא דכת' **ודבר דבר**, שלא יאה דיבורך של שבת כדיבורך של חול, דיבור אסור היראה מותר, ועי' תוס' שם, אלא אומר ר"ת, כדאמר בויק"ר רשב"י הוה ליה אימא סבתא דהות מישתעיא סגיא, א"ל אימא שבתא הוא, שתקה, משמע שאין כל כך לדבר בשבת כמו בחול, ובירושלמי אמרינן, בטורח התיירו בשאלת שלום בשבת, ע"כ, הרי שחשיבות הדיבור הוא בפרט בשבת.

והנה בדיבור בשבת, הבן עם הבת, שגם מזהיר לבניו ובנותיו ע"ז, ולזה ירצו כמנחה על מחבת, דייקא, שבאה על הדיבור כנזכר.

ועפ"ז אפשר לבאר הך עובדא של חסיד אחד, עי' שבת (ק"נ:), ואכ"מ ועוזל"מ.

והנה חז"ל גילו לנו שיש שלוש בחינות באדם, המחשבה, הדיבור, והמעשה⁴, והיינו דבעצם השלוש מנחות⁵, מנחת מאפה תנור, מנחת מחבת, ומנחת מרחשת, כולן באות לכפר, ומכיון שמחבת ומרחשת באות לכפר על דיבור ומחשבה, ולכאורה יש לומר דמנחת מאפה תנור באה לכפר על המעשה.

והנה מבואר בחז"ל⁶ שמעשה הוא כנגד הוא כנגד הכליות, ודיבור הוא כנגד הלב, ומעשה כנגד המוח.

ובביאור הדבר נראה, דהנה יש שני מיני מנחות של מאפה תנור, אחד חלות ואחד ריקין, ואם נאמר שמנחה זו היא כנגד המעשה, אתי שפיר, דיש שתי כליות, אחת מימין ואחת משמאל, חזו שבימין מייצעת לעשות מעשים טובים, חזו שבשמאל להיפך, עיין ברכות (ס"א), תנו רבנן, שתי כליות יש בו באדם, אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה, ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו, דכתיב **לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו**⁷, ע"כ.

ויש לומר ששתי סוגי המאפה תנור הם כנגד, ושתי סוגי מעשה שיש, אחד לעשות טוב, והשני לא לעשות רע.

והיינו דהנה במעשה האדם לא מבעי שצריך לתקן אם עשה מעשה אשר לא עשה, אלא גם מעשה טוב, שעשה צריך להיעשות באופן הנכון, ואם לאו צריך לתקנו, וכמבואר כל זה היטב בספר מסילת ישרים (פרק ג').

ויש לומר שעל זה באה מנחת מאפה תנור לכפר, שבאה לכפר על מעשה שלא עשה כהוגן, ומשום הכי באה חלות בלולות בשמן, לכפר על מעשה שלא היה צריך לעשות, ורקיקין משוחים בשמן לכפר על מעשה שלא נעשה כמו

4) שהם כנגד נפש רוח ונשמה, עי' בנפש החיים סוף ש"א שהאריך בזה.

5) חוץ ממנחת סולת, ועי'.

6) עי' בנפשה"ח הנ"ל.

7) פי' דבוודאי הלב הוא באמצע הגוף ונוטה קצת לשמאל, ואין חילוק בזה בין חכם לכסיל, אלא לב חכם פונה למפתח הימני, שזה לכליה הימנית, שמייצג לטוב, ולב הכסיל פונה למפתח השמאלי, ועי'.

פרפראות/המשך

אכן נראה דהנה קרבן מנחה שאני מקרבן בהמה, דבקרבת בהמה עולת חובה ועולת נדבה זה אותו קרבן, ואי אפשר להכיר על הבהמה עצמה אם זה בא לנדבה או לחובה, מה שאין כן הנה חמשה מנחות דקחשיב כאן בפרשה זו, אינן באות אלא בנדבה, דמנחת חובה אינו אלא במנחת חוטא ומנחת סוטה, שהן סוגי מנחות אחרות, שבאות בלי שמן ולבונה ומן השעורים.

ולפי זה יש לומר שכל הך דיקדוק אם לכתוב 'אדם' או 'נפש', לא שייך אלא בקרבנות בהמה, אך אינו שייך במנחות, דאף אם כתוב **נפש**, מכל מקום ידעינן שאין זה אלא נדבה.

איברא הא דנקט כאן לשון נפש, יש לומר שזה מטעם אחר, וכמו שפירש רש"י, שלא נאמר **נפש** בכל קרבנות נדבה, אלא במנחה, מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו, ע"כ.

והיינו דרק כאן דרשינן נפש באופן זה, ומשום שבמנחת נדבה אין לטעות שזה מנחת חובה, ודו"ק.

ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך וגו', (ב' י"ג).

החינוך (מצוה ק"ח), כתב, וזה לשונו, שלא להקריב קרבן בלא מלח וכו' כלומר שלא יקריבו הכהנים שום קרבן או שום מנחה, אלא אם כן ישימו בהן מלח, שנאמר **ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך**, וכתוב גם **על כל קרבנך תקריב מלח**, ע"כ.

וקמסיים דבריו, וכהן העובר עליה והקריב קרבן או מנחה בלא מלח כלל,

לשון חסרון².

והשתא מבואר שפיר מה שכתוב **ונפש כי תחטא** כשעובר עבירה, וחייב חטאת או אשם, היינו שיש חסרון בנפש, שזה החלק הרוחני שבאדם, שעבר עבירה ונחסר מקרבת אלקים, והקרבן בא לתקן חסרון זה.

אכן הא דכתיב **אדם כי יקריב**, פירוש שבה להתקרב אל הקב"ה, והיינו שחלק הגוף, הנקרא אדם, נעשה כמו העליונים, ואם כן אי אפשר לפרש דאיירי כשחטא, ובהכרח צריך לפרש דאיירי כשנדב מעצמו.

והשתא מובן שפיר אמאי בהכרח צריך לפרש **כי מלשון** 'אם', דהיינו דבר התלוי ברצונו, שבה והתנדב להקריב קרבן, ודו"ק.

ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו', (ב' א').

עיין רש"י, שפירש, שכאן איירי במנחת נדבה.

ולכאורה צריך ביאור, אמאי נקט לשון **ונפש**, דעיין מה שביארנו לעיל החילוק דבחטאת נקט לשון **נפש**, ובנדבה נקט לשון אדם, דבחטאת מדבר על החלק הרוחני, הנפש, שהפסיד על ידי שעבר עבירה, ולשון אדם נקט על נדבה שזה שמדבר על החלק הגשמי שנתעלה על ידי שנדב קרבן, עיין שם.

ולפי זה כאן דאיירי במנחת נדבה, היה ראוי שיהיה כתוב 'אדם כי יקריב קרבן מנחה', ולא **ונפש**.

2) וכמש"כ רש"י ס"פ ויצא.

ומבואר דשאני הקרבת קרבן עם מלח, מפסול פיגול, דמאחר שנאמר שיש דין במלח תמלח, אין זה רק שיש דין שצריך למלוח הקרבן, אלא שזה גופא חלק מהקרבן, ובלי מלח חסר כאן בעצם הקרבן, ונפקע שם קרבן מיניה, ולא הקריב כמו שצריך להקריב, ונחשב כהקרבת פסול, וממילא לוקה.

מה שאין כן בפיגול אף שאם הקריב במחשבת פיגול, מכל מקום אין זה מפיקע ממנו השם קרבן, ואין זה אלא פסול צדדי, ומשום הכי נחשב האיסור מצד השם פיגול, ומחשבה הרי אין בו מעשה, ודו"ק.

ואם לא תגיע ידו וגו' (ה' ז').

בפרשה זו נתבאר דינו של קרבן חטאת כשהוא עולה ויורד, והיינו במי שנכשל באחד משלושה דברים אלו, בשבועת ביטוי או שבועת העדות או בטומאת מקדש וקדשיו, שחייב להקריב קרבן חטאת.

והנה חיוב חטאת זו נקרא קרבן עולה ויורד, ומפני שמצינו בה שלוש חלוקות של קרבן, איזה קרבן עליו להביא, דמי שהוא עשיר מביא חטאת בהמה, והדל שאין לו די כסף להביא חטאת בהמה, מביא שתי תורים או שתי בני יונה, (אחד לחטאת ואחד לעולה), ומי שהוא בדלי דלות, פירוש שאין לו די כסף אפילו בשביל שני תורים או שני בני יונה, מביא מנחת חוטא, וכמבואר בפרשה.

והנה אם נקדק בפסוקים נראה, שיש הבדל איך שהתורה מגדירה את מי שהוא דל שמביא חטאת העוף, לאיך שהתורה מגדירה את מי שעליו להביא קרבן מנחה של דלי דלות, שאצל דל שאין לו די בכדי להביא חטאת בהמה, כתוב **ואם לא תגיע ידו**, מה שאין כן בדלי דלות שאין לו די להביא אפילו חטאת העוף, כתוב **ואם לא תשיג ידו**, וצריך ביאור השינוי⁴.

ונראה שאפשר לבאר על פי מה שכתב האבן עזרא בפירושו הראשון (מר' יצחק גאון), אמאי בחטאת העוף, שבאה במקום חטאת בהמה, יש שני קרבנות, גם חטאת וגם עולה, ובבהמה עצמה אינו מקריב אלא חטאת בלבד, וזה לשונו, ויאמר רב יצחק, כי טעם אחד עולה, בעבור שלא תגיע ידו, אולי עלה על רוחו מחשבה, ע"כ.

פירוש שקרבן עולה בא על הירור עבירה, וזה שאין לו די כסף, דלא הגיע ידו, יש חשש שעלה על רוחו מחשבה, ומשום מחשה זו צריך להביא קרבן עולה.

ולכאורה יש להקשות אם כן גם בדלי דלות נאמר הכי, שאולי היה לו מחשבה על מה שאין ידו מגעת וכו'.

אכן יש לומר דמחשבה זו שעולה בליבו שמגיע לו, אינו שייך אלא במי שיש לו על כל פנים משהו, וחושב שמגיע לו עוד, אבל מי שאין לו כלל, אין לו מחשבה שמגיע לו יותר, דהרי אין לו כלל, ודו"ק.

והשתא שפיר אמאי בדלי דלות כתוב **ואם לא תשיג ידו**, ולא **ואם לא תגיע**, דלשון זה אין שייך אלא במי שחושב שמגיע לו, וזה אינו בדלי דלות, ודו"ק.

4 ועי' מש"כ בליקוטי נ"י תשפ"ג

בטל עשה וגם עובר על לאו זה, ולוקה, שהרי מעשה יש כאן, כשהוא מקריב הבשר התפל, שהוזהר עליו שלא להקריבו בלא מלח, ע"כ.

ומבואר מדבריו דלהקריב קרבן בלי מלח נקרא לאו שיש בו מעשה, ואף על גב שבעצם לא עשה מעשה כשלא מלח הקרבן, ולכאורה היה צריך להיות דומה ללאו שאין בו מעשה, מכל מקום נחשב כלאו שיש בו מעשה, שהרי מעשה הקרבה היה בלי מלח, וגוף האיסור הוא להקריב בלי מלח.

אכן לכאורה צריך ביאור, מאי שנא מאיסור פיגול, דעיין מה שכתב (מצוה קמ"ד), וזה לשונו, שלא לאכל הפגול, ופגול הוא קרבן שחשב עליו הכהן המקריב מחשבת פסול בשעת זביחה או הקרבה, ופסול המחשבה הוא וכו', ע"כ.

ובסוף דבריו כתב, וזה לשונו, וכן מענין המצוה, מה שאמרו גם כן, שהמקריב המחשב מחשבת פגול עובר בלאו, שנאמר **לא יחשב לו**, ומפי השמועה למדנו שבכלל זה אזהרה למקריב שלא יחשב מחשבת פסול וכו', ומכל מקום אינו לוקה על זה, לפי שאין בו מעשה, אלא מחשבה בלבד, ע"כ.

ולכאורה אין הכי נמי מה שחישב אינו נחשב כמעשה, אבל מכל מקום אמאי לא נימא שיהא לאו שיש בו מעשה, דהרי ההקרבה, שהיא מעשה, נעשית עם מחשבת פיגול, ובדומה למקריב קרבן בלא מלח, שאף שאי שימת המלח אין בו מעשה, מכל מקום יש איסור להקריב בלי מלח, ועשה איסור, הוא הדין לגבי פיגול, דנימא שאף על גב שהמחשבה אין בה מעשה, מכל מקום הרי הקריב במחשבת פיגול, ובמעשה ההקרבה יש מעשה³.

ונראה, דעיין מה שכתבו רבותינו בעלי התוספות בדעת זקנים, בטעם מצוה זו של נתינת מלח על הקרבן, וזה לשונם, **ולא תשביח מלח**, לפי שהוא דבר המתקיים, להודיע כי הקרבנות ברית לעולם, לכפרה, ולא לצורך הקב"ה, שהרי אין לפניו לא אכילה ולא שתייה, אלא לזכות בהם את ישראל, כי כשאדם חוטא ומקריב קרבן ומתכפר לו ויודע שהוא נקי מחטאו, הוא נוהר אחרי כן מלחטוא, ומלהיות עוד מלוכלך בעבירות, אבל אם לא היה מתכפר היה מוסיף לחטוא, כמו שאמרו חז"ל, כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו, הותרה לו סלקא דעתך, אלא נעשית לו כהיתר, משל, לאדם שבגדיו צואים, אינו משמר מן הטיט, אבל אדם שבגדיו נקיים ויפים, משמר מכל טינוף, ועל זה אמר שלמה **בכל עת יהיו בגדיך לבנים**, וכן אמרו ז"ל, רצה המקום לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות, ולא יטנפו בחטא, וגם צוה הרבה מצות, שמן הדין אדם משמר מעצמו, וצוה אותם הקב"ה, כדי להרבות בשכרן של ישראל, ע"כ.

ומבואר מדבריהם, שהמלח הוא חלק ממהות הקרבן עצמו, ולא רק דבר צדדי ודין צדדי שצריך למלוח הקרבן, אלא המלח, שהוא דבר המתקיים מורה שגוף הקרבן בא לכפרה, וכל תועלת של הקרבן בא מזה ששם מלח, ודו"ק.

3 ועי' בחלקת יואב.

והנה אין לומר דבפיגול לא אהני מעשיו, משא"כ כשנקריב בלא מלח אהני מעשיו, דהרי גם בפיגול אהני מעשיו, דהרצאת פסול כהרצאת כשר, וכן לא תמיד אהני מעשיו לגבי הקרבה בלא מלח, דעי' ברמב"ם (פ"ה מאיסורי מזבח הל' י"ב), דקומץ מנחה שלא נמלח לא הורצה, ועי' בכס"מ שם, עיי"ש.

זרעה בנים לבניך

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת לידידנו
הרב דניאל איתן הכהן קדישנבונים שליט"א
לרגל הולדת בנו בשעה טובה ומוצלחת
יהי רצון שיוכה להבניסו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו
ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים אמן

זרעה בנים לבניך

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת לידידנו
הרב אהרן אלעזר מנצודי שליט"א
לרגל הולדת בנו בשעה טובה ומוצלחת
יהי רצון שיוכה להבניסו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו
ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים אמן